

การประเมินมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง

สมคิด เพชรชาติ , ธีรวัฒน์ อุทธิจันทร์ , บงกช เชี่ยวชาญยนต์ , อุไรชนะ โอ๊ะจิ

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๑๒ จังหวัดสงขลา

การประเมินมาตรฐานงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของหน่วยงานเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนามาตรฐานงาน ๓ หมวด คือ หมวด ๑ การบริหารจัดการวัคซีนและระบบลูกโซ่ความเย็น หมวด ๒ คุณภาพการให้บริการวัคซีน หมวด ๓ การบันทึกข้อมูลในแฟ้มข้อมูลงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ดำเนินการโดยการสุ่มเลือก รพศ./รพท. ๑ แห่ง รพช. ๑ แห่ง รพสต. CUP ละจำนวน ๒ แห่ง รวมสถานพยาบาลทั้งสิ้น ๖ แห่ง ต่อหนึ่งจังหวัด ดำเนินการในพื้นที่ ๗ จังหวัด ภาคใต้ตอนล่าง เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และสังเกตในเดือนกรกฎาคม ถึงกันยายน ๒๕๕๔ โดยใช้แบบประเมินมาตรฐานงานฯ ของสำนักโรคติดต่อทั่วไป กำหนดคะแนนผ่านเกณฑ์ที่ร้อยละ ๘๐

ผลการศึกษา พบว่า เมื่อจำแนกรายจังหวัดพบว่าในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ไม่มีจังหวัดใดที่สถานพยาบาลผ่านเกณฑ์ครบทั้งสามระดับ (รพศ./รพท. รพช. รพสต.) จังหวัดที่สถานพยาบาลผ่านเกณฑ์สองระดับ (รพช. และ รพสต.) ได้แก่ จังหวัดสตูล จังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลา จังหวัดที่สถานพยาบาลผ่านเกณฑ์สองระดับ (รพศ./รพท. และ รพช.) ได้แก่ จังหวัดสงขลา เมื่อจำแนกเป็นกลุ่มสถานพยาบาล พบว่า สถานพยาบาลระดับ รพศ./รพท. ผ่านเกณฑ์ ๑ จังหวัด จาก ๗ จังหวัด สาเหตุที่ไม่ผ่านเกณฑ์เนื่องจากการปฏิบัติงานมีหลายขั้นตอน มีผู้ปฏิบัติงานร่วมกันหลายแผนก ทำให้การส่งต่อข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติงานไม่ครอบคลุมทุกแผนก เช่น งานดูแลผู้ป่วยหลังคลอด ขาดความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพของวัคซีน งานดูแลอนามัยมารดา ขาดความรู้และความตระหนักในการเฝ้าระวังอาการไม่พึงประสงค์จากการได้รับวัคซีน สถานพยาบาลในระดับ รพช. ผ่านเกณฑ์ ๔ แห่ง จาก ๗ แห่ง สาเหตุส่วนใหญ่ที่ระดับ รพช. ไม่ผ่านเกณฑ์คล้ายคลึงกับระดับ รพท./รพศ คือ การปฏิบัติงานมีหลายแผนก มีบุคลากรหลายคนที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกัน สถานพยาบาลระดับ รพสต. ผ่านเกณฑ์ ๔ แห่ง จาก ๗ แห่ง สำหรับสาเหตุที่ไม่ผ่านเกณฑ์เป็นเพราะ จนท. ผู้ปฏิบัติงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคเป็นเจ้าหน้าที่ใหม่ ยังขาดความรู้เกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงาน แต่ จนท. มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง เมื่อจำแนกตามประเภทของกิจกรรมที่ประเมิน พบว่า การจัดการคลังวัคซีนด้วยระบบ VMI ในสถานพยาบาลผ่านเกณฑ์ ร้อยละ ๙๓.๓๓ ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผ่านเกณฑ์ในระดับสูง เนื่องจากการบริหารจัดการวัคซีนอยู่ในความดูแลของเภสัชกร ซึ่งจะมีความชำนาญเรื่องการบริหารระบบคลังยาได้ดี การดำเนินงานให้บริการวัคซีนและจัดระบบรายงานในงานเวชกรรมสังคม ผ่านเกณฑ์ร้อยละ ๖๖.๖๗ ซึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้การจัดบริการในเวชกรรมสังคมไม่ผ่านเกณฑ์ เนื่องจากการปฏิบัติงานในฝ่ายเวชกรรมมีหลายขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีผู้ปฏิบัติงานคนละคนกัน ทำให้การส่งต่อข้อมูลไม่ครบถ้วน การให้บริการวัคซีนและจัดระบบรายงานใน รพ.สต. ผ่านเกณฑ์ร้อยละ ๖๐.๐ ซึ่งสาเหตุที่ทำให้การจัดบริการใน รพ.สต. ไม่ผ่านเกณฑ์ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ใน รพ.สต. โดยส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าหน้าที่จบใหม่ทำให้ขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ : การประเมินมาตรฐานการดำเนินงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพงานอันจะสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้มารับบริการ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความละเอียดอ่อนในเรื่องความเชื่อมั่นต่อวัคซีน ดังนั้นควรมีการดำเนินงานให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และทุกสถานพยาบาล